

Observatoriul este de două ori în septimana, miercuri și sâmbătă.
Pretul
 pentru Sibiu pe 1 an întreg 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe an; — trimis cu post'ă în lăuntrul monarchiei pe 1 an întreg 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străinatate pe 1 an 10 fl. s'eu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. s'eu 11 franci; — numeri singuratici se dau câte 10 cr.

OBSERVATORIULU

Ori-ce inserate,
 se platescu pe serie s'eu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'ă publicare câte 7 cr., la adou'ă și a treia câte 6 cr. v. a. și preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurul publicu.
 Prenumeratiunile se potu face în modulu celu mai usloru prin asemnatiunile postei statului, adresate de a dreptulu la Redactiunea Diariului Observatoriulu în Sibiu.

Diariu politicu, national-economicu și literariu.

Nr. 1.

Sibiu, 1/13 Ianuaru 1878.

Anulu I.

Analizea Programei.

Din anuntulu nostru trimis cu puține zile înainte, on. lectori au cunoscutu program'ă noastră; au observatu totuodată, cătu este aceea de scurta, strinsa numai în cinci aliniate s'eu puncte, pe care le reproducem aici întocma.

„Observatoriulu“ va tracta cestiuni politice, national-economiche și literare.

Va insiste pentru egalitatea de drepturi și egala îndreptățire între toate împregiurarile, fără distincțiune de clase sociale, de nationalitati, confesiuni și provincii, prin urmare va lucra pentru paciut'ă convietuire a tuturor cetățienilor statului.

Cestiunile national-economiche le va discuta în sensulu și la înaltimea științei moderne.

Pentru înaintarea invetiamentulu și a culturii genuine la connationalii și compatriotii sei va conlucra cu diligență atâtu mai mare, cu cătu lips'ă lui se simte mai tare preste totu în patri'ă noastră.

Evenimentele dilei le va înregistra după informațiuni cătu se pôte mai sigure, și le va comenta în modu obiectiv.

Ori-care inse își va fi lătu numai câteva minute de meditată asupra micii noastre programe, va fi întielesu usioru, că în cadrulu aceleia întră nenumerate cestiuni, care potu se fia de natura forțe diversa, a caror discussiune inse și deslegare ne este cu totulu indispensabile, pentru-că ele coprinde în sineși totu atâtea conditii de viêtia, de esistență și fericire, de onore și reputațiune nationale. Preste acêta, multe cestiuni nu numai curatu politice, ci și national-economiche și în genere de cele relative la civilizațiune, sunt asia de grele și complicate, în cătu deslegarea lor cere câte unu periodu întregu de ani. Greutătile acelea cresc și se multiescu mai alesu acolo, unde au lipsitu în trecut s'eu înteligență, s'eu și bun'ă vointia, precum și acolo, unde interesele egoistice vinu în conflict și isi dau în capete; unde fiacare își trage jăru la ôl'ă sa cu aviditate, ce nu lasa altuia nici macaru puçina spudia, în care se 'si cõca unu ou s'eu unu cartofu; unde scump'ă persoana a fiacaruia trece de mai scumpa decât unu poporu întregu, decât lumea tõtă, decât chiaru ceriulu și raiulu. Aceleși greutăți devinu terribili în tieri și staturi, unde toate cestiunile, mari și mici, politice și nepolitice, sunt considerate și tractate din punctu de vedere exclusiv nationale, că înainte cu 3—4 mii de ani la egipteni, la evrei, la elini și persiani.

Nu vomu atinge aici maretiele lupte politice, care înca totu mai decurgu în societatea poporalor europene, între principiulu monarhicu absolutu și celu constituționalu, între celu monarhicu contra celui republicanu, între aristocrația și democrația, între acêta și ochlocrația (domni'ă glõtelor); căci de și toate acelea au și asupra noastră influința mare, dară altele sunt acelea centruri europene, în care se afla reprezentantii cei mai distinsi ai acelor principii. Noue, pe acestu spatiu marginitu ce ne sta la dispozițiune, ne-ar fi de ajunsu a ne ocupa de fatalile cestiuni căte se agita în sinulu monarchiei noastre dualistice, cum sunt de es: luptele ferbinti și obstinate a le principiulu autonomiei provinciale cu centralismulu, cu desperatele încercari de nivelare absolută atunci, cându tõe popórale europene reclama descentralizare; și cumu este cestiunea nationalitatiloru, vechia că și patri'ă noastră, înnoita inse în dilele noastre cu inversiunare și perseverenția extraordinaria, agitată, că valurile unu oceanu involburatu, ale carui mugete se audu pe distanție nemarginite.

Se facem inse abstractiune dela cestiunile cele mai grave și generali, care adevăratu atingu mai multe popóra și staturi întregi, se ne marginim pe unu momentu numai la afacerile căte unei provincii, fia aceea ori-care, din ori-ce statu voiti; se luam că de exemplu afacerile interne numai ale unei țieri, precum ar fi Transilvani'ă, Ungari'ă, câteva districte ori regiuni din aceste țieri. Materialulu ce-lu află numai în acestea, demnu de a fi pus prin press'ă periodica în discussiune, este nedeseCATU; elu cresce sub pen'ă publicistoru că unu

alutatu în care se arunca fermentu că se dospesca, și cresce cu atātu mai tare, cu cătu publicistulu scutitu de prejudeție va strabate mai afundu în trecutul nostru și se va încerca se o rupa cu tristele lui reminesciențe.

Romanii connationali ai noștri din alte țieri ne spunu la toate ocaziunile, că noi cesti din monarhia scriemu românescu asia, în cătu ei nu ne întielegu, de es. diarele noastre. Este adevăratu că densii nu se potu împaca cu sintaxea noastră nici cu perioadele ce'ti oprescu respirațiunea; dară nu acêta este caus'ă principale, pentru care densii nu potu gusta stilulu nostru, ci aceea causa trebuie se se caute în acelu chaote spaimantatoriu, intru care se afla până în diu'ă de astadi mai toate institutiunile țierei noastre, dintre care multe semana cu mumiile îmbalsamate; altele erasi cu ômeni cari aru voi se se înbrace mai „europenesc“, dară nu se îndura se 'si dea de pomana mîntenulu celu ponositu și încarcatu de gaetane, pentru-că 'i remasese mostenire dela fia-ertatu stramosiu-seu și caciul'ă cea cu fundulu scos dela mosiu-seu. Era peptariulu cu nasturi (bumbi) cătu nucile, dela celalaltu mosiu despre mama; asia ei voindu a figura în ochii Europei, punu pe capu cilindru, la gîtulu guleru albu, în pițiere calciuni cu lustru, inse cu pinteni, încolo totți și tõe se înbraca cumu dicu modistele Rococo, era cumu vorbescu muntenii în gluma, „ton patera“, „că la noi la niminea.“ Asia ne afla patri'ă noastră toti strainii europeni ne preocupati, cari voiescu se 'si faca unu studiu seriosu din legile și asediamentele noastre. Mai toti inse despera de a scõte ceva concretu la lumina. Și cumu se nu desepere, candu chiaru fii de ai patriei din cei mai instruiti abia sunt în stare de a 'i informa cumu se cade. Care este dreptulu publicu alu țierei vóstre? Care organizațiunea comunelor? Care a municipiiloru? În țierile scapate de multu din ferecaturile ruginite a le feudalismulu și privilegiiloru, unu junioru esitu din gimnasiu iti va da la toate acestea respunsu scurtu și justu, cuprinsu în definitiuni exacte. Nu asia pe la noi. Aici trebuie se dai strainulu volume întregi, pentru că se se „procopsesca“ din trinsele. Abia de cinci ani încõce a începutu se se vedea și pe la noi căte o codificațiune după modelle europene: restulu este inoculațiune (altuire) în arbori scorburos. Întrebati pe professorii de pe la academiile de drepturi, că se ne luminedie deca potu.

Era candu spu strainulu, că noi înca totu mai suferim de lips'ă Catastrulu autentice, că mai tragemu de bõl'ă grea a cestiuniloru urbariali, că mai avem a face forțe multu cu drepturi regali, cu comassatiuni, segregatiuni, cu mii de processe pentru paduritu și adaptatu; că legile noastre sanitare abia acumu încep se încoltesca că nese plante exotice; că migrațiunea dela noi este relative totu asia de mare că și din țierile cele mai poporate; că noi mai avem functionari teneri multime, cari abia au invetiatu câte trei patru clase gimnasiali; apoi candu mai duci pe strainu înca și preste tienuturi, în care din lipsa totală de drumuri asternute se înjuga boi la carete și calesc de Vien'ă, atunci ilu audim cu urechile noastre dicundu-ne: Că la voi numai în Turci'ă.

Si candu aratam strainulu datele noastre statistice despre starea școleloru, și vede elu, că în parte mare a țierei 60 până în 80% ale locuitoriloru nu știu nici a citi nici a scrie, se întõrce dela noi desgustatu și începe a se îndoi de facultățile noastre sufletesce.

Ni s'a întâmplat se damu preste destui straini de aceea, cari dupăce tienu cu noi, cumu amu dice examenu rigoros, în fine te și mai întrebă: Câte foi periodice aveti voi? Nici unu respunsu nu pôte fi mai confusu decât acesta. Pas' de 'i arata cai pe paretu, că strainulu șcie se murga la posta că se 'si ia unu catalogu și se 'ti roșiеса cu elu nasulu, apoi se 'ti tiena din nou lectiune asupra: Bine, cumu credeti voi că veti esi dintru întunecime, deca nu tieneti nici macaru diare câte tienu pe airea 200 mii de locuitori? Deca nu aveti diare, care alta este lectur'ă vóstră?

Din tõe acestea invetiamu, că campulu de activitate alu pressei noastre patriotice și cu atātu mai vîrtosulu celei romanesci este asia de vastu și asia de puçinu cultivatu, în cătu totu ce a produsu pres'ă noastră periodica de ani patrudieci încõce, abia se pôte considera că unu începutu, că o spargere de agru, de și grasu, dară forțe întielesu și setosulu de apă din ceriu. Pre cătu timpu nu ne vomu cunõsce noi însine toate conditiunile noastre actuali de existență, nu vomu fi în stare de a informa nici pe altii; era ne implinindu acêta datorință cătra societatea europeană, nu avem dreptulu se ne vaieram că altii se uita la noi preste umeri și stau se tréca la ordinea dilei, adevă se 'si vedea de alte afaceri.

Deci înainte cu Dumnezeu, fiacare la postul unde se simte chiamatu.

Resumatu istoricu despre cestiunea orientale pe doi ani.

Câteva din cele siese poteri mari europene facusera dela 1856 încõce mai de multe ori observatiuni seriõse la Port'ă otomana asupra tiraniei, sub care gemea poporațiunile christiane în totu coprinsulu imperiulu otomanu, prin urmare și în provinciile europene. Diferență între popórale asiatice și europene supuse jugulu otomanu era numai aceea, că popórale dintre mari, Dumare și Balcani, mai apropiate de civilizațiunea europeană, începusera se simtia greutatea jugulu cu atātu mai amarulu, cu cătu li se dá ocaziune de a gusta și ei ici coala din fructele libertăției; candu din contra, popórale asiatice ôresi-cum abrutisate prin tirani'ă seculară și potemu dice milenaria, cadinte într'o indolență identică cu fatalismulu, se pară a crede că acela le-ar fi destinulu, că ele aru fi nascute ca se remana sclave turciloru până la judecat'ă cea din urma. Dară în midinloculu celor mai spurcate desfrenari a le haremeloru, în noianulu acelei coruptiuni bizantine proverbiale, cine era se reflecte la observatiunile diplomatiei europene? Nimeni.

Dupăce sparse în Iuliu 1875 mic'ă revoluțiune din Hertegovin'ă, se pară că diplomati'ă lasă inadinsu, că popórale christiane se 'si cerce singure poterile spre a scapa de jugulu turcescu; de aceea veduram cumu cabinetele amblă cu mesuri paliative, că și cumu aru vrea și nu prea, se se stinga flacarile, care se încinsera curendu preste Bosni'ă, Muntenegru, mai apoi în Serbi'ă și Bulgari'ă. Dară guberniulu unu statu mare și semi-barbaru cumu este și Turci'ă, mai afla înca destui ômeni, cari de voia de nevoia, din ură și fanatismu, se duc pentru elu spre a fi macelati.

În semestrulu alu doilea din a. 1876 serbii reu comandati au fostu învinsi de cătra turci și constrinsi a închiai pace. Montenegrii inse și insurgenții din Bosni'ă n'au depus armele. Atunci cabinetele europene începă se ia lucrurile cu atātu mai seriosu, cu cătu urmara și cunoscutele catastrofe la tronulu sultaniloru. Se decise a se tiené conferență în Constantinopolu, care se deschise în Decembre, inse cu unu modu ce semenă mai multu că tribunalulu, la care se fia Port'ă otomana trasa și judecата. Turcii simtira greu aceea palma, data independenței statulu și suveranității sultanulu, dară o suferira câteva zile.

De aci încolo conferență europeană formulă mai multe conditii în favorea poporalor cristiane. Port'ă otomana respunse indirecte prin proclamarea unei „Constitutiuni otomane“, era directe în 4 Ianuaru 1877 prin Săvțet pasia declară rotundu, că respinge orice conditii puse de straini.

În 14 Ianuaru Conferență inbiiã pe Port'ă otomana cu conditii mai usiore, și anume 'i cerea că în Bulgari'ă și Bosni'ă se denumescă gubernatori christiani, se suferă totuodată instituirea unei comisiuni europene de controlu. Adevă diplomatia totu mai dete Portiei otomane unu votu de neincredere, care ce e dreptu, trebuia se o vetame forțe greu, și se 'i dea dreptulu a întreba: Că staturi suverane, care din voi ati suferit o umilire că acêta? Dară și diplomati știura se i replică: Nu 'ti mai credem, căci în patrudieci de ani nici-o

promisiune data poporalorilor christiani nu o ai timentu.

In 18 Ianuariu: Sultanulu conchiamà pe cei 220 de notabili, între cari si cativa christiani, că se 'i intrebă, deca voiescu se acceptă conditiunile conferentiei. Nici-unulu nu a cutediatu se dica Da, ci toti au disu Nu, ori au tacutu.

In 20 Ianuariu: Conferentia se sparse fara nici-unu rezultatu.

In 5 Februaru: Midhat pasi'a, care trecea nu numai de auctoru alu constitutiunei otomane, ci si de sufletu datoriu de vietia alu imperiului, fu exilatu in modu misteriosu, care nici pana astadi nu este espicatu.

In 1 Martiu se inchiaie abia pacea cu Serbi'a.

In 19 se deschise parlamentulu otomanu. Intr'aceea Romani'a vetameta de morte prin unii articli ai constitutiunei otomane, protestà prin vocea camereloru legislative si ceru espicatiuni dela Porta, care i dete unu respunsu in doi peri (evasivu).

In 31 poterile europene mai facura ultim'a incercare prin subscrierea unui protocolu colectivu in Londra, alu carui intielesu esia că unu votu de neincredere datu chiaru constitutiunei turcesci.

Intre 4 si 10 Aprile Port'a otomana refusa si acea base de inpaciure.

In 23 11 Rusi'a curma comunicatiunea diplomatica cu Port'a si rechiamă pe Nelidoff insarcinatulu seu cu afacerile.

In 24: Imperatulu Alexandru II face lumei cunoscutu manifestulu seu bellicu, si a dou'a di una parte din trupele rusesci trece prestè Prutu in Romani'a.

Intr'aceea gubernulu Romaniei cercase tôte midiolocalele possibili pe la cabinetele europene, că se i se recunosca neutralitatea si se fia aparata de calamitatile unui bellu din cele mai barbare. Nici unu cabinetu nu 'ia datu sperantia, mai toti ministrii de esterne au datu din umere si au lasatu pe romani in voi'a destinului loru. In acela siu timpu omorurile si rapinele turcesci se incepusera de a lungulu Dunarei. Atunci romanii facundu apellu de a dreptulu la Dumnedieuu parintiloru si la brajiale proprii, de una parte inchiaiera cunoscut'a conventiune cu Rusi'a, era de alt'a decisi a respinge forti'a cu fortia, mobilisara o armata că de 60 mii si in 1/13 Maiu notificara Turciei decisiunea loru.

In Maiu se si incepura hostilitatile la Brail'a. In 11 Monitorulu turcescu Lufti Djelil sbóra in aeru, era la câteva dile'i mai urmédia si altulu.

In Iuniu imperatulu Rusiei vine in Romani'a la Ploiesti, de unde merge in capitala, era cu presentia si cu timentu sa blanda face, că se dispara successive marea neincredere escata între romani si rusi, mai alesu din caus'a inganfatei portari a mai multor comandanti rusesci.

Ploile necontente impedea pe rusi a trece Dunarea. Abia in 24 Iuniu corpulu lui Zimmermann trech pe la Macinu, era in 27 grosulu armatei pe la Zimnicea la Sistovu. Nici-odata rusii n'au trecutu Dunarea cu perdesi asia de puçine si nici că au inaintatu asia rapede că in a. 1877.

In 7 Iuliu rusii ocupara Ternov'a, vechi'a capitala a Bulgariei. In 16 Nicopolea. In 18 strabatendu prin pasulu Sipc'a trecura in Rumile'a sub comand'a lui Gurko pana spre Filipopole.

In acelea dile romanii bombardà Turtucaia si mai apoi Vidinulu spre mirarea generale a Europei, care dedese uitarei vechile fapte bellice ale Romaniloru, si nu asteptà dela ei nici macaru se'si aperi fruntariile loru. Atentiunea Europei se desteptà si mai multu, candu una parte din trupele romanesci trech la Nicopole sub comand'a lui Georgie Manu.

(Va urma.)

Resultatele alegerilor municipali in Ungari'a si Transilvani'a.

Acelea alegeri decursera in lun'a trecuta mai preste totu in Ungari'a si Transilvani'a.

Dara ce sunt alegerile acelea? Într'eba strainii europeni cari nu cunoscu de locu nici vechile constitutiuni ale acestor tieri, nici resturile loru remase mostenire din evulu mediu; nu le cunosc mai alesu atunci, candu noi le dicemu Restauratiuni cu terminulu latinescu adoptatu din tristulu trecut; pentru-cà europenii intielegu sub acela cu totulu alte lucruri. Restauratiune semnifica la noi alegere noua de functionari in municipie, care aici si in Angli'a se numescu Comitate, in Franci'a Departamente, in Romani'a Districte seu Judetie, pe airea provincii.

Dupa o serie lunga de administatiuni politice totu provisorie, incepata din Octobre 1848, in

fine diet'a Ungariei a creatu o lege electorale municipale, carei i se dete numire de lege definitiva. In sensulu acesteia decursera deunadi alegerile functionariloru pe — siese ani.

Dupa constitutiunea vechia, alegerile municipali se facea numai pe câte trei ani. Asia dara in acestu punctu ar fi unu progresu, dela trei la siese ani. Intrebarea inse ce mai face multa dorere de capu nu este acesta, ci cu totulu alt'a: Se mai fia pastrata macaru acesta umbra de dreptu electorale in municipie, seu se se desfiintiedie pentru totu-deuna tôte urmele lui si se i se substitue puru si simplu dreptulu denumirei prin ministrii responsabili intocma că in alte staturi absolutistice, seu si constitutiionali, dara centralistice, unde adeca tóta puterea se aduna si concentra in manile ministriloru. Diarele gubernamentali in frunte cu „Pester Lloyd“ pretindu in tonu de dictatori, că acestea se fia cele din urma alegeri, prin urmare că in decursulu celoru siese ani, se fia desfiintia chiaru nou'a lege municipale. Acelea diarie au mare influentia asupra opiniunei publice din Ungari'a; era ceea ce bate mai tare la ochi este, că ele agitedia asupra dreptulu electorale tocma acumă, sub domnia ministrulu Colomanu Tisza (domnia numescu ele administratiunea actuala), de si sciu forte bine, că acelu barbatu de statu pre candu stă in fruntea oppositiunei ce se numia „partit'a Tigriloru,“ luptase pe vietia pe morte pentru dreptulu electorale. Lloydulu inse 'io spune curatu: Tisza salvă acesteia ruine de dreptu electorale, totu elu se le curatie cu totulu din cale. Intr'unu alu doilea articlu alu seu publicatu că presentu de anulu nou, Lloyd merge multu mai departe, că-ci aci pe langa ce ataca din nou insasi legea, cu adaosu că elu si inainte cu diece ani a cerutu totu desfiintierea alegeriloru, apoi supune la critica brutale alegerile actuali si sustiene, că chiaru acesteia dau cu unu argumentu mai multu pentru cassarea loru, din caus'a mai virtuosu, că s'aru fi „alesu“ multime de functionari puçinu seu nici-decunu calificati, ignoranti, nedemni, inca si betivi si corupti, seu cumu se exprima densul nemtiesce „Zecher, fidel Kerl“ etc.; era că alegerile au esitu precum tiene Lloyd, ar proveni dela multe presiuni si influentie, precumu de ex: că cutare concurenti sunt nepotii cutaroru domni mari, că celu domnisoru aru avea parinti betrani, domnulu cela familia grea, cesta e favoritolu comitelui supremu, altulu alu vicecomitelui si asia mai departe. Prin urmare, inchiaie „Lloyd,“ alegeri că acestea sunt adeveratu premiu ce se dà studentiloru lenesi, cari fugu de examene si totusi facu „carriere“ frumose pe calea nepotismului si a intrigei, era pe omieni demni, diligenti, drepti, rutinati in servitiu ii cotescu la o parte, că se remana pe strade. La domnisorii de aceia le pute si pulberea de pusca; economi'a, comerciu, industria nu le convinu, că ei sunt „Gentry,“ adeca „Niemesi,“ le convine numai pung'a tieriei. Din nefericire, nici legea nu le cere calificatiuni speciali că in alte tieri.

Ore la romanii trecutii cu lauda prin scole si multi din ei avendu câte 10—20 de ani de servitiu, ce le-ar mai conveni, alegere prin concetatiuni interessati in diverse sensuri. seu denumiri prin ministrii cari nu i cunoscu de locu? Acesta intrebare si-au pus'o omieni in tôte timpurile si in tôte staturile, fora ca se o deslege definitivu nici pana in dio'a de astadi. S'au vedutu si se mai vedu tieri administrate nespusu de reu prin functionari numiti de ministrii, că si prin altii alesi că pe la noi pana in 1848 cu ciomagulu, din care caus'a unele popora au si fostu aduse la desperatiune. Sunt era-si alte tieri administrate prea bine prin functionari denumiti, buna-ora că in Prussi'a; candu din contra, comitatele Angliei se administra ele pe sinesi, fora că ministrii se'si vère nasulu in tôte amenuntele loru afaceri. Denumire seu alegere, este usiora si salutaru numai in tieri si staturi, unde calificatiunea functionariloru de diverse cathegorii este regulata prin legi drepte, impariali; unde nu intr'eba nimeni, in ce limba te-au adormitu muma-ta si cu ce apa te-a baptisatu pop'a teu. Astadi cumu stamu, alegerea functionariloru municipali de nationalitate romanescă, au depinsu mai multu numai dela gradulu de simpathii seu antipathii, de dreptate si bunavointia a prefectiloru (comites supremi), cari in comisiunea electorale avura dreptulu se denumesca trei din siese membrii si ei cu alu sieptelea votu se decida asupra calificatiunei concurentiloru, cumu si asupra modulu de candidare. De aici marea diferentia in resultatele alegeriloru din dilele trecute.

De altmentrea cestiunea acesta este asia de importanta si vitale, in cătu simtimu si noi necesitatea de a reveni currendu la dens'a.

Romani'a. Bucuresci, 23. Decem. st: v: Era óra suprema, că pentru acesteia timpuri epocali se mai cugetati si D-votra la inavutirea pressei periodice romanesci: că-ci deca noue aici ne stau la dispozitiune preste sieptedeci de foi politice si de specialitati, la D-votra luptă pana acilea numai doue politice, între greutati ne-cunoscute publicistiloru nostrii.

Unu anu că 100 de ani! Elu lasa urme nesterse, nu atât pe suprafaci'a patriei nostre, cătu mai virtosu in sufletulu nemuritoriu alu intregrei natiuni. Este tocma unu anu, de candu gubernulu nostru la insult'a ce ni se facuse prin constitutiunea lui Midhat pasia, prin care eramu numiti supusi otomani, respunse cu mobilisarea unei parti considerabile a trupelor nostre; dupa aceea inse cedendu la consiliulu, seu că se o spunemu curatu, la presiunea diplomatiei europene, demobilisase érași spre bucuria acelor patrioti, cari nu se putea inaltia la stadiulu in care ajunsesse cestiunea orientale. Ce e dreptu, nimeni din noi nu era de parere că se ne portamu in modu provocatoriu cătra Port'a otomana; dara mai tóta natiunea presintise, că odata totu vomu fi siliti se intramu in actiune bellica, chiaru si fóra voi'a nostra. Istoricii si publicistii patriei nostre ingrijiseră in cei 45 de ani din urma, că se ne remana in memoria via tôte crudimile si calamitatile aduse de turci preste patri'a nostra in cursu de ani 400, era in-strainarele de teritoriu facea se ne colcaie sangele in vine, de câteori ne aduceamu amiute de ele. Cu tôte acesteia inse noi totu nu amu fi prinsu arme asupra Turciei, deca nu ar fi ingrijitu chiaru barbatii sei de statu ajutati de alte doue cabinete, că prin pacea dela Parisu (1856) si prin conventiunea din 1858 se remanemu intr'o stare precaria, neperfecta, falsa. Deca in acei ani Europ'a defina limpede autonomi'a, integritatea si totuodata neutralitatea teritoriului patriei nostre; deca puterile cele mari s'aru fi obligatu între sinesi, că se ni-o apere de invasiumi prin fortia majora, între tôte inpregiurarile, — astadi cestiunea orientale ar fi luat cu totulu alta faci'a; Rusia ar fi deschisu campani'a contra Turciei seu numai in Asi'a, seu deca totusi ar fi calcatu preste Prutu cu trupele sale, atunci ea era se provóce unu casum belli pentru tôte puterile garante, era in lini'a prima pentru Austro-Ungari'a. Dara caile Provedintiei sunt si remanu nestrabatute; destinulu nostru fusese, că independenti'a perfecta se ni-o res-cumparamu cu sangele nostru, pentru că pe viitoriu se avemu a ne multiamu numai noue insine, si cu atâtu mai multu se ni-o pretiuinu si aparamu totu cu sangele, deca iubirea nostra de pace ar mai fi insultata.

Causele imediate a le mobilisarei a dou'a de cu primavéra ve sunt cunoscute; inceputurile actiunei nostre cu bombardarea Turtucaiei, continuarile la Calafatu, Nicopolea, Corabi'a si pe la alte puncte, in fine trecerea grosulu armatei nostre in Bulgari'a si in eternu memorabilele sale operatiuni militare pana la caderea Plevnei, sunt atâtea probe stralucite, că unde noi ne crediuseram pucinu preparati pentru unu bellu turcescu atât de cruntu și selbaticu, tocma din contra, trupele nostre de tôte armele au storsu mirarea Europei, care cu acesta ne documentă, că noi chiaru nu ne cunoscuseram virtutile nostre militare.

Nu ni le-amu cunoscutu; din caus'a mai alesu, că între luptele nostre politice pucini ómeni observasera in cursulu aniloru neadormit'a grija a Domnitorulu pentru reorganizarea si disciplinarea armatei, era altii din noi nu se inpacă cu ide'a se ajungemu in situatiune asia de grea si fatale, in cătu se ne aparamu chiaru esistenti'a nostra nationale, teritoriulu si tôte averile nostre cu arm'a la ochiu.

Una alta causa ce descoragea pe multi fusese, că barbatii competenti militari din alte staturi ne rodea necurmatu la urechi, că la noi lipsescu traditiunile militare, de care alte armate au eu prisosu. Este prea adeveratu că traditiunile, că istori'a fapteloru bellice dau spiritulu militaruu nutremente forte bogatu. Deca inse vomu reflecta seriosu la trecutulu nostru, nu de 3 si 400 de ani, ci la celu mai funestu din tóta istori'a nostr'a, vomu afla usioru, că de și Port'a otomana midiuocise prin domni fanarioti desfiintiera treptata a armatei nostre regulate; dara de câteori s'au incinsu belluri între Rusi'a si Port'a otomana in cei 170 de ani din urma, totu-dea un'a generalii rusesci inrolá dintre romani cu miile din diverse tienuturi ale tieriei, dar mai alesu din Moldov'a si Olteni'a, le dá comandanti romani, ii trimitea contra turciloru totu la positiunile cele mai periculose, că pe unii cari cunosea perfectu locurile si regiunile; dara tôte bravurele executate de trupele romanesci se trecea in buletine totu numai că fapte gloriose rusesci. Unu folosu nepretiuutu inse an remasu din ele si pentru romani: traditiunile in familii! Sunt mare lucru acelea traditiuni.

S'a mai disu, că oficiarii nostrii nu mirosisera pulberea de pusca. Dara de es: junimea magiara din 1848 o mirosise pana in acelu anu? In cătu pentru oficiarii nostrii, Europ'a érași nu scia, că unu numeru considerabile din trensi combatuse in campani'a din 1854—5 atâtu aci in patria alaturea cu rusii, cătu si in Crime'a, contra loru, in armat'a francesa si in cea turcesca: era de atunci incóce in restimu de ani 20 juni oficiari de ai nostrii facea aceea ce facu elvetianii, mergea se se bata in armate straine, anume in Algiru, unde se inrolá in asia numit'a legiune straina, in Americ'a septemtrionale, in Franci'a la 1870—1, in Spani'a etc: Intr'aceea altii studiá in academiile militare din Franci'a. Belgiu si Berlinu. In acela siu timpu scolele nostre militare din patria s'au reorganizatu si amplificatu asia, cătu oficiarii esiti din trensele incepusera a se mesura cu cei veniti dela academiile straine, ceea ce se cunosea si din prea dese duelluri ce se intempla între densii de cativa ani incóce. Din acesteia mesuri preparative se esplica si inpregiurarea, că pre cătu timpu armatele confederate au operatu impreuna la Plevni'a, oficiarii nostrii din statulu majoru avura adesea voturi decisive in consiliurile bellice care se tienea acolo.

de sinesi, prin ametitória a puterii a evenimentelor politice si bellice oricare alte lucrari din timpuri paucitate.

Intr'aceea abia se linistira furtunile revolutionarie din Europa si abia literaturii nostri se simtira ceva scutiti de noua catastrofe, pre candu ei se si intorsera la primitiv'a lor vocatiune. In catu pentru lexicographia, necesitatea ei incepu se se simtia mai virtosu in monarchia nostra ca niciodata mai inainte in 150 de ani trecuti. Gubernulu centrale din Vien'a simtise marea necesitate de a se traduce tote legile, patentele, decrete, ordinatiuni, publicatiuni in limbile acelor popora ale monarchiei, care manifestasera deplina vieti'a nationale si fusesera in stare de a 'si presenta productele literaturii lor din trecut. Acelasi gubernu adoptase marele principiu de a se deschide preste totu scole nationale in limb'a facerei natiunii, prin urmare si cu carti elaborate in aceeași limba. Totuodata gubernulu afla cu cale a obliga de repetite-ori pe toti functionarii cati avea se administre in diverse ramuri ale vietiei publice, ca se invetie limb'a populului cu care venia in contactu. Grija cea de antaia a ministerului justitiei fu, ca se institue cate una comisiune insarcinata cu elaborarea terminologiei juridice, care inainte de

tote fu considerata cu totu dreptulu ca unu operatu de importantia suprema. Indata apoi se organizara officia de translatori, atatu in centru la ministeriu, catu si in provinciile pe langa guberniele provinciale. In acelasi timplu ministrulu de comerciu puse a se traduce si in romanesce tarifa de vami cu miile de nomenclaturi straine, dintre care una parte considerabile nu se mai audise pana atunci in tierile de dincoca de Laita. Cu modulu acesta limb'a nostra intra si in tierile monarchiei locuite de romani in vieti'a si activitate publica, cumu nu mai fusese, decatu pucini ani in dilele lui Iosifu II., pre candu Buletinulu legiloru esia in Transilvania totu in trei limbi, ca si in dilele nostre pana la a. 1866. Idei si institutiuni cu totulu noue, complicarea mecanismulu administrativu, inmultirea necesitatiloru in vieti'a sociale, progressele instructiunii publice in scole primare si gimnasiai, prefaceri radicali in industria si comerciu, tote acestea era de natura ca se dea si limb'e nostre o expresiune, la care ne lipsise timplu de a ne prepara mai in liniste. Ori-ce poesia a vietiei disparuse, numai pros'a ei se acaparasese de tote spiritele.

(Urmădia.)

Observatoriulu

ese de doue ori in septimana, mercuria si sambata.

Pretiuulu pentru Sibiu pe 1 anu intregu 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr. dusu la casa cu 1 fl. mai multu pe anu: trimisu cu post'a in laintrulu monarchiei pe 1 anu intregu 8 fl., pe 6 luni 4 fl.; in afara cu platire de porto duplu pe 1 anu 10 fl. seu 22 franci, pe 6 luni 5 fl. seu 11 franci; numeri singuratiei se dau cate 10 cr.

Ori-ce inserate, adeca publicatiuni, anuntiuri, reclame etc. se platescu pe serie seu linia, cu litere merunte garmondu, la prim'a publicare cate 7 cr., la adou'a si a trei'a cate 6 cr. v. a. si preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurulu publicu.

Prenumeratiunile se pot face in modulu celu mai usioru prin assemnatiunile postei statului, adresate de a dreptulu

la Redactiunea Diarului Observatoriulu in Sibiu.

Localulu Redactiunii si administratiunea acestui diariu se afla: in Sibiu, strad'a Orezului (Reisbergasse) Nr. 7 in curte. Orele de conversatiuni si prenumeratiune sunt dela 11 pana la 1 si dela 4 pan' la 5.

„Transilvania“

banca generala de asiguratiune mutuala in Sibiu

(Strad'a Cisanadie Nr. 5, casa propria).

se recomanda pentru asigurari

in contra focului si pe vieti'a omului

pe langa conditiunile cele mai favorabile.

Dela fundarea institutulu s'au platitu deja

desdaunari dupa daune cauzate prin focu: summe asigurate pe vieti'a omului:

An	Summa asigurata
1869	1215 „ 40 cr.
1870	3594 „ 69 „
1871	12125 „ 60 „
1872	24178 „ 67 „
1873	24620 „ 76 „
1874	41970 „ 42 „
1875	69019 „ 80 „
1876	35420 „ 25 „
1877	30918 „ 18 „

fl. 243063 „ 77 cr. fl. 164511 „ 76 cr.

fl. 407575 „ 53 cr.

Capitalu asigurat pe vieti'a omului cu finea

lui Decembre 1877 fl. 1,890000 „ — cr.

Reserva de premii cu finea anulu 1877 „ 103950 „ 81 „

cari sunt elocati in

a) Chartii de statu (Prioritati, Oblig. rurale) „ 53982 „ — „

b) Imprumuturi pe politie „ 18925 „ — „

c) Cass'a propria „ 35000 „ — „

fl. 107907 „ — cr.

„ALBINA“

Institutu de creditu si de economii in Sibiu

(Strad'a Baier Nr. 1 in casa propria).

Fondatu in anulu 1871

cu unu capitalu de actiuni de 300,000 fiorini platitu intregu.

I. Accorda imprumuturi ipotecari cu terminulu celu mai lungu de 10 ani, sub conditiunea responderii in rate si in anuitati.

II. Escomptea schimburi (cambie) cu celu pučinu 3 subscieri si cu terminu de celu multu 6 luni. Prolongatiunile suntu admise pre-langa respunderea de a 5-a parte din capitalu, dandu-se despre restu schimbu nou cu subscierile de mai inainte.

III. Accorda credite fice coperite prin sigurantia ipotecaria, pre-langa folosirea lor cu schimburi de 6 luni seu cu obligatiuni compuse la notariu publicu. Creditulu se deschide pe timplu nedeterminatu si se pote folosi cu inlesnire, intregu seu in parte, ori-candu respectivulu are trebuintia.

IV. Imprumuta pe obiecte de valöre (harthie, moneta etc. depuse ca amanetu).

V. Cumpera si vinde imobili (case, mosie etc.)

VI. Primesce depuneri de capitale spre fructificare cu 6, 6 1/2 si 7%. La finea fia-carui semestru interesele neridicate se capitaliseza, adica s'adaugu la capitalu pentru fructificare mai departe.

Regulamente speciali pentru toti ramii de operatiune se afla gratis la cass'a institutulu si pe-la agentii nostri din districte. Acelesi se tramitu la cerere si prin posta ori-unde.

Sibiu, 4. Ianuaru 1878 st. n.

Directiunea institutulu.

Libraria S. Filtsch proprietariu Iulius Spreer
in Sibiu, Piata mica Nr. 26.

Depositu de carti in limb'a romana si germana, carti de scola pentru tote institutelle de invetiamentu din patrie. Espositie permanente de instrumente de invetiamentu pentru tote scolele populari. Tiparituri pentru officiele comunale si totu felulu de recuiste de scrisu si desemn.

Depositu de musicalie alese.

Cataloge se impartiescu pre lunga tramiterea de 15 cr. in marce postali franco.

Recomandam atentiunei lectoriloru mai alesu urmatorele opuri:

Alecsandri V. Opere complete,	15.—
Partea antia: Teatru 4 vol. 12 fl., frum. leg. in 3 vol.	9.—
„ a doua: Poesii 2 vol. 6.50, frumos legat	6.50
„ a treia: Prosa 1 vol. 4.80, frumos legat	7.20
Aricescu C. D. Istoria revolutiunii rom. de la 1821	3.80
Baritiu G. Dictionariu ungar-roman. 3.20, legat	1.40
Bibliotecă mică ilustrată pentru copii, compusa din: Copii in padure; Cotoiul încălțiat; Fetia cu boneta rosie; Istoria lui Iosif; Jupân Rânica vulpoi; Piticulu; Principessa fermecat; Ro- binson Crusoe; Tigru pacălit; Un Prințiu in lumea canilor. Prețiu fic-carei broșurii este	1.40
Bidermann H. J. Die Romanen und ihre Verbreitung in Oesterreich 1877	3.60
Cantemiru Dem. Operele, I. Istoria Imperiului Otto- manu, crescerea si caderea lui cu note forte instructive	5.80
— II. Descrierea Moldaviei	2.80
Cernatescu, Compendiu de Istoria gen. a 3-a edit.	4.50
Diefenbach, Die Volksstämme der europ. Türkei 1877	1.60
Hasdeu B. P. Istoria critica a romanilor, Pamentulu terrei-romanesce vol. I: Intinderea teritoriala — Nomenclatura — Actiunea naturei. Edițiunea II.	10.—
Hellwald Fr. v., Die Erde und ihre Völker. Ein geog- raph. Handbuch. 2 starke Bde., eleg. gebd.	22.—
— Culturgeschichte in ihrer natürl. Entwicklung	16.67
2. Aufl. 2 Bde. eleg. gebd.	3.34
Henke K. Rumänien. Land und Volk. Mit 1 Karte und 1 Schrifttafel, 1877	3.—
Hinjescu, Cea mai nouă Carte de bucate a bucătăriei române, franceze, germâne si magiare, legat	2.80
Jung, Römer und Romanen, 1877	3.—
Maiorescu T. Critice	12.80
Negruzzi Const. Seriurile 3 vol. 8.80 frumos legat	8.80
Odobescu A. J. Istoria archeologiei I. Anticiteatea renascerea	26.80
Shakespeare's Sämtliche Werke. Illustriert von J. Gilbert. 4 Bde. 1877, eleg. gebd.	7.20
Snets M. Geschichte der österr.-ung. Monarchie 1877 2 Bände	4.50
Steriad, Buna Menageră. Carte de bucate practica. Edițiunea II-e 3.20 frumos legat	1.50
Teodorescu G. D. Incercari critice asupra unor Cre- dintie, datine si moravuri ale populului romanu	

Editoru si redactoru respons. G. Baritiu in Sibiu.

Foia pentru toti — cu ilustrațiuni.

Redactor I. Al. Lăpădat. Editor Visarion Roman.

Apare in Sibiu (Transilvania) in numeru de 1 1/2 colă pe septemăna si in volumul de 6 colă la cate 4 septemăni. Pe an 75 colă in 52 numeru seu 13 volumu. Tipar bun, hartie fina, ilustrațiuni frumose.

Aduce articoli de sciunță, ofere lectură delectătoare, pledază pentru adevăr, pentru bine si pentru frumos.

Prețiu abonamentulu:

	pentru Austro-Ungaria	pentru România.
Pe an	8 fl. — cr.	20 lei — bani.
Pe 6 luni	4 „ 40 „	11 „ — „
Pe 3 luni	2 „ 40 „	6 „ — „
Un volum	— „ 70 „	1 „ 76 „
Un numer	— „ 20 „	— „ 45 „

Abonamentele se fac la editorulu V. Roman in Sibiu, la tote librărielle si la officiele postale.

W. KRAFFT

proprietariulu firmei protocolate:

„Tipografi'a S. Filtsch in Sibiu“

si-recomanda prin acest'a tipografi'a, institutulu de rastatu, compactoria si fabricarea de caiete de scrisu si saculetie de harthia.

Acelasi renoise de curundu tipografi'a seminariala din Blasiu, impreunandu cu dens'a o libraria si compactoria.

Catalogu de carti si tarifa de pretiuri la dorinta se voru tramite gratis si franco.

P. T. editori de carti romane suntu rogati a ne da opurile Dumnilor in comisiune, caci prin anunierea acelor'a in catalogulu meu de siguru voru avé o cautare mai mare.

Diarielle „Albina Carpatilor“ si „Observatoriulu“, precum si Calindariulu „Amiculu Poporului“ se imprinu in tipografi'a mea.

In editiunea mea au esitu:

Chart'a Europei, tradus'a de I. M. Moldovanu, 4 foi mari, trasu pe pandia costa 5 fl. 50 cr.

Semigloburile seu Cart'a globulu pamentescu, 4 foi mari, trasu pe pandia costa 4 fl. 50 cr.

Aceste doue Chart'e de parete nu suntu oprite prin inaltu ministeriu reg. ung.

Adres'a: W. Krafft in Sibiu.

Strad'a Orezulu 10, casa propria.

Amiculu Poporului

Calindariu pe 1878, anulu XVIII. de Visarionu Romanu.

Cu materialu avutu si ilustratiuni numerose, a esitu din tipariu si se pote trage de a dreptulu dela editoru, acumu si prin librarii si officiele postale cu pretiuulu de bolta 50 cr.

La esemplare mai multe se accorda rabatu mare.

Tipariulu lui W. Krafft in Sibiu.